

De Invloed van Sekse van Ouder en Kind op Disciplineren
Sekse Verschillen bij Disciplineren

Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen Departement Educatie &
Pedagogiek, Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Rinke Muskens (6318134)

Universiteit Utrecht

Bachelor thesis pre-masterprogramma Clinical Child, Family and Education Studies
Cursus code 200600042

Onder begeleiding van: dr. Liesbeth Hallers-Haalboom

Datum: 30 juni 2019

Contact:

r.muskens@students.uu.nl

Samenvatting

Discipline is seen as an important part of raising children. Recent studies about gender give conflicting conclusions whether the gender of children and parents make a difference in the way a child is disciplined. In this study is tested if the gender of parents and children make a difference in the use of types of discipline. The participants were 697 families, existing of a father, mother and child aged 11 to 66 months. The finding of this study showed that mothers had used more control and positive discipline than fathers. Fathers, on the other hand, used more negative and psychological discipline. Gender of children did not make a difference in the way parents disciplined their children. Last there was no interaction found between the gender of the parent and the gender of the child. Concluding, fathers discipline their children more with negative and psychological means, while this has negative effects on children.

Keywords: Discipline; vaders; moeders; zoons; dochters

De manier waarop ouders grenzen stellen aan het gedrag van hun kinderen is een belangrijk aspect van de opvoeding en kan grote gevolgen hebben voor het leven van het kind. Het fysiek straffen van een kind vergroot de kans op een langdurige negatieve ontwikkeling van het kind, waaronder agressief, delinquent en antisociaal gedrag bij het kind. Het agressieve gedrag uit zich richting ouders, broers en zussen, leeftijdgenoten en later partners. Ook vergroot fysiek straffen de kans op mentale problemen bij het kind, zoals depressie, ongelukkigheid, angsten en het gebruik van alcohol en drugs (Gershoff, 2002; Durrant & Ensom, 2012). In een analyse van onderzoeken sinds de jaren '90 naar dit onderwerp, worden bij de meeste van de studies negatieve effecten gevonden van het gebruik van fysieke straf. Geen enkele studie vindt een positief effect van fysieke straf op het gedrag (Durrant & Ensom, 2012). Het fysiek straffen van een kind heeft maar één gewenst effect en dat is het onmiddellijke inschikken van het kind (Gershoff, 2002). Daarnaast is fysiek straffen niet meer effectief dan andere manieren om een kind de regels te laten na leven (Durrant & Ensom, 2012). Ouderlijke discipline heeft een belangrijk impact op de ontwikkeling van het kind. Het is belangrijk om meer zicht te krijgen op hoe ouders, zowel vaders als moeders, hun kinderen disciplineren, om interventies hier goed op af te kunnen stemmen.

Discipline

Disciplineren omvat de handelingen en regels die ouders gebruiken om hun kinderen de normen en waarden van de samenleving waarin zij leven aan te leren (Cherlin, geciteerd in Wissow, 2002). Er wordt hierbij doorgaans onderscheid gemaakt tussen positieve en negatieve disciplineringsstrategieën. Positieve disciplineringsstrategieën worden gebruikt om het positieve gedrag van het kind te bevorderen (Verhoeven, Dekocić, Bodden & van Baar, 2017). Een effectieve manier om te disciplineren bevat onder andere de volgende kenmerken: 1) warmte en betrokkenheid, 2) duidelijke communicatie en verwachtingen, 3) uitleg waarom iets niet mag, 4) regels, grenzen en eisen, 5) consequenties en consistentie en 6) duidelijke context en structuur (Smith, 2004). Negatieve disciplineringsstrategieën verwijzen naar de mate waarin ouders harde, autoritaire disciplineringsstechnieken gebruiken, met als drie subdomeinen verbale en fysieke straf (zoals schreeuwen naar het kind en het kind slaan) en psychologische controle. Psychologische controle wordt gekenmerkt door intrusief gedrag, onttrekking van liefde en het aanpraten van een schuldgevoel. Het doel van negatieve disciplineren is het verminderen van ongewenst gedrag, maar het roept ook angst en agressie op bij de kinderen (Verhoeven et al., 2017). Er zijn

R. MUSKENS

verschillende strategieën voor het disciplineren van kinderen. Veel ouders hebben wel eens een van deze strategieën gebruikt: 26% slaan, 65% het afpakken van speelgoed of een beloning, 67% schreeuwen, 70% time-out en 90% het geven van uitleg (Regalado, Sareen, Inkelas, Wissow & Halfon, 2004). Een kanttekening bij dit onderzoek is dat 87% van de respondenten bestond uit moeders, waardoor de mogelijkheid bestaat dat de resultaten minder representatief zijn voor vaders.

Verschillen tussen vaders en moeders

In de afgelopen decennia heeft er een verandering plaats gevonden binnen het gezinsleven. Moeders zijn meer bij gaan dragen aan het gezinsinkomen en vaders zijn meer tijd gaan doorbrengen met hun kinderen (Maume, 2011; Thor, Portegijs & Hermans, 2018). Toch nemen vrouwen nog steeds het grootste deel van de zorg voor de kinderen op zich (Portegijs, Perez & van den Brakel, 2018). Op de vraag of moeders ook meer disciplineren, omdat ze meer tijd spenderen met de kinderen, is in de huidige literatuur geen eenduidig antwoord te vinden. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat vaders meer gebruik maken van harde fysieke en verbale disciplineren dan moeders (Chang, Schwartz, Dodge, McBride-Chang, 2003; Mckee et al., 2007) en moeders maken juist vaker gebruik van positieve disciplinerings technieken, dragen meer warmte over en vaker uitleg geven waarom iets niet mag dan vaders (Kerr, Lopez, Olsen & Sameroff, 2004; Verhoeven, Junger, van Aken, Deković & van Aken, 2010). Een kanttekening bij de onderzoeken van Chang et al. (2003) en Mckee et al. (2007) is dat de kinderen op wie deze onderzoeken betrekking hebben, ouder zijn dan de kinderen binnen andere onderzoeken. Ander onderzoek toonde echter aan dat moeders meer gebruik maken van commando's, fysiek ingrijpen en afleiding dan vaders en dat vaders lakser zijn als reactie op het misdagen van een kind (Hallers-Haalboom et al., 2016). Tot slot vonden een aantal andere studies juist dat er geen substantiële verschillen zijn tussen vaders en moeders bij het gebruik van negatieve en psychologische disciplineren (Kerr et al., 2004; Endendijk, Groeneveld, Bakemans-Kranenburg & Mesman, 2016). Het is nog onduidelijk of er verschillen zijn tussen vaders en moeders met betrekking op disciplineren, hiervoor is verder onderzoek nodig.

Verschillen tussen zoons en dochters

Er wordt vaak aangenomen dat er verschillen zijn tussen de opvoeding van jongens en meisjes. Er kan op verschillende manier onderscheid gemaakt worden tussen de behandeling tussen zoons en dochters. Ouders kunnen andere instructies geven of in andere activiteiten

participeren met hun kind. Een voorbeeld hierbij is dat vaders zoons leren om met een bal te gooien en moeders leren dochters het verschonen van een luier. Als tweede kunnen er andere verwachtingen zijn die ouders van hun kind hebben, zoals dat jongens niet mogen huilen. Als derde kunnen ouders zoons en dochters anders behandelen in de mogelijkheden die ze aanmoedigen en presenteren aan hun kind. Zoals het speelgoed dat ze aan het kind geven, een meisje krijgt een pop en een jongen krijgt speelgereedschap. Als laatste kan de manier van monitoren en manage van de activiteiten van het kind verschillen en kan een dochter meer beperkingen hebben dan een zoon (Leaper, 2002).

Naast verschillen in behandeling brengen ouders ook mogelijk meer tijd door met het kind van hetzelfde geslacht als zichzelf (Lundberg, 2005). Vooral bij vaders is een verschil te zien in de omgang tussen zoons en dochters. Vaders voeren meer verzorgende taken uit in het eerste levensjaar van een zoon dan van een dochter en brengen over het algemeen meer tijd door met zoons dan met dochters (Lundberg, 2005; Raley & Bianchi, 2006). Ondanks dat vader meer tijd door brengen met zoons, zijn vaders gevoeliger tijdens de interactie met dochters dan met zoons (Feldman & Klein, 2003). Een verwachting die in het verlengde hiervan ligt, is dat zoons en dochters anders gedisciplineerd worden. De literatuur geeft hier geen eenduidig antwoord over. Er zijn studies die vinden dat zoons meer harde fysieke en verbale disciplinering ontvangen dan dochters (Lytton & Romney, 1991; Chang et al., 2003; Mckee et al., 2007; Lysenko, Barker, & Jaffee, 2013) en dat zonen deze disciplinering voornamelijk ontvangen van vaders. Tevens gebruiken vaders meer warme disciplineringsstrategieën bij dochters dan bij zoons (Feldman & Klein, 2003). Ander onderzoek vindt dat juist moeders meer fysiek ingrijpen gebruiken bij zoons dan dat vader doen (Hallers-Haalboom et al., 2016). Een recente meta-analyse heeft ook naar deze kwestie gekeken en daarin werd gevonden dat ouders meer controle uitoefenen richting zoons dan dochters. Deze verschillen waren echter zo klein dat de auteurs concludeerden dat ouderlijk discipline (positief/negatief) niet substantieel verschilt voor zoons en dochters (Endendijk et al., 2016). Het is nog onduidelijk of ouders hun zoons en dochters anders disciplineren en dat weinig onderzoek heeft gekeken of dit dan nog uitmaakt voor vaders/moeders.

Probleemstelling en hypothesen

Binnen de literatuur is nog onduidelijkheid over de mogelijke verschillen tussen vaders en moeders in het disciplineren van zoons en dochters. Aangezien vaders steeds meer betrokken zijn

bij de opvoeding, is het relevant om meer zicht te krijgen op hoe vaders disciplineren en de mogelijke verschillen met moeders. Ook kan het bijdragen aan de ontwikkeling van interventies voor vaders, aangezien veel interventies gericht zijn op moeders. Daarnaast is het ook belangrijk om te weten of er bij jongens meer gebruik wordt gemaakt van negatieve disciplineringsstrategieën, aangezien deze bijdragen aan ongunstige ontwikkelingsuitkomsten bij kinderen.

Binnen de huidige literatuur zijn er aanwijzingen dat zowel de sekse van ouder als dat van het kind invloed hebben op de disciplineren van ouders naar het kind toe. Over de invloed van de sekse van ouder is in de literatuur geen overeenstemming te vinden. Over de sekse van het kind is de literatuur meer eensgezind, alleen zijn de resultaten soms verwaarloosbaar.

In deze thesis zal worden onderzocht of er een verschil is in de mate van controle en tussen het gebruik van positieve, psychologische en negatieve disciplineren van vaders en moeders, en of dit anders is als het kind een jongen of meisje is. Hierbij zijn 3 hypothesen opgesteld: 1) vaders gebruiken meer negatieve en psychologische discipline dan moeders en moeders hebben een grotere mate van controle en gebruiken meer positieve discipline dan vaders, 2) bij zoons wordt meer gebruik gemaakt van negatieve en psychologische discipline en minder positieve discipline dan bij dochters, 3) er is interactie tussen het geslacht van de ouder en het kind, waarbij vaders jongens en meisje verschillend disciplineren. Binnen deze interactie gebruiken vaders meer negatieve discipline bij jongens.

Methode

Procedure en steekproef

De participanten zijn benaderd via kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en de netwerken van studenten Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Om de ouders die mogelijk mee zouden doen aan het onderzoek te informeren, ontvingen deze ouders een brief met daarin uitleg over het onderzoek. In de brief werd uitgelegd dat alle informatie die ouders gaven vertrouwelijk verwerkt werd, dat deelname vrijwillig is en dat ouders op elk moment konden stoppen met deelname aan het onderzoek. Ouders kregen een toestemmingsformulier dat ze moesten ondertekenen en terugsturen naar de onderzoekers. Na het verlenen van toestemming kregen vaders en moeders allebei een vragenlijst en werd er gevraagd om deze afzonderlijk van elkaar in te vullen. Na het invullen van de vragenlijst, moesten ouders deze terugsturen naar de onderzoekers.

De steekproef van dit onderzoek bestond uit 697 vaders en moeders met hun kind (51.6% meisjes) in de leeftijd van 11 tot 66 maanden ($M = 37.56$, $SD = 15.87$). De leeftijd van vaders varieerde van 23.39 tot 56.10 jaar ($M = 37.65$, $SD = 5.08$) en de leeftijd van moeders lag tussen de 23.49 en 48.70 jaar ($M = 35.60$, $SD = 4.44$). Het overgrote deel (99.1%) van de ouders waren samenwonend of getrouwd ten tijde van het invullen van de vragenlijst. De nationaliteit van de ouders in het onderzoek is voornamelijk Nederlands (vaders 95%, moeders 96%) en het gaat in de meeste gevallen om een biologisch kind (98.7% vaders, 99.3% moeders). Het grootste deel van de vaders en moeders heeft een HBO- of hogere opleiding afgerond (63.4% moeders, 57% vaders). Het gemiddelde aantal werkuren per week is bij moeders 22.14 uur ($SD = 9.51$, range 0–44), voor vaders is dit 38.03 ($SD = 8.83$, range 0–80).

Meetinstrument

Er werd gebruikt gemaakt van de Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ; Verhoeven, Deković, Bodden & van Baar, 2017). Deze vragenlijst meet het oudergedrag op 4 schalen door middel van zelfrapportage. Voor dit onderzoek is de schaal ‘controle’ gebruikt, wat betrekking heeft op de manier waarop ouders het adaptieve gedrag van hun kind proberen te vergroten en het ongewenste gedrag proberen te verminderen. Binnen dit domein kan onderscheid gemaakt worden tussen 4 subschalen, namelijk mate van controle (vb. ‘Wanneer ik zeg dat mijn kind iets niet mag doen: Laat ik het hem toch doen / Blijf ik bij wat ik gezegd heb’), positieve discipline (vb. ‘Ik leg mijn kind uit waarom bepaalde regels gevolgd moeten worden’), negatieve discipline (vb. ‘Als mijn kind ongehoorzaam is, wordt ik boos en verhef ik mijn stem’) en psychologische discipline (vb. ‘Als mijn kind niet aan mijn verwachtingen voldoet, zeg ik dat hij/zij zich moet schamen’). Elke subschaal bestond uit 5 items die werden gescoord op een 6-puntschaal, variërend van 1 = nooit tot 6 = altijd. Voor elke subschaal is een gemiddelde berekend. Een gemiddeld hogere score op een subschaal geeft aan dat een ouder deze manier van disciplineren vaak toepast of een hogere mate van controle heeft. Hiervoor is één item omgepoold voor de subschaal mate van controle.

De relaties die gevonden werden tussen verschillende onderdelen van de vragenlijst kwamen overeen met de verwachtingen die er waren en met voorgaand onderzoek, dit ondersteunde de validiteit van de CECPAQ (Verhoeven et al., 2017). De interne consistentie was redelijk voor de subschalen mate van controle (vaders: $\alpha = .78$ moeders: $\alpha = .74$), positieve

discipline (vaders: $\alpha = .75$, moeders: $\alpha = .69$), negatieve discipline (vaders: $\alpha = .73$, moeders: $\alpha = .71$) en psychologische discipline (vaders: $\alpha = .72$, moeders: $\alpha = .69$).

Data-analyses

Binnen het onderzoek zijn verschillende analyses uitgevoerd, om de gestelde hypothesen te controleren. Er is een mixed ANOVA uitgevoerd om de hoofdvraag te beantwoorden. Het opvoedgedrag van vader en moeder is als ‘within’ factor ingevoerd en sekse van het kind als ‘between subjects’ factor. Daarnaast is er ook gekeken naar het interactie-effect tussen sekse van de ouder en het kind. Deze analyse is voor elke subschaal van controle apart uitgevoerd.

Resultaten

Data-inspectie en beschrijvende statistieken

Uit de data-inspectie bleek dat er geen sprake was van afwijkende waarden (invoerfouten). Uitschieters, een waarde meer dan 3.29 SD onder of boven het gemiddelde, zijn gevonden op alle subschalen ($n = 22$). De analyses zijn uitgevoerd met en zonder uitschieters. De uitkomsten zonder uitschieters lieten geen andere resultaten zien dan met uitschieters, daarom wordt gerapporteerd over de uitkomsten met de uitschieters.

Aan de assumpties voor normaalverdeling is niet voldaan bij alle subschalen. De subschalen negatieve discipline moeder, psychologische discipline moeder, mate van controle vader, negatieve discipline vader en psychologische discipline vader gold dat deze afweken van de normaalverdeling, de overige subschalen waren normaal verdeeld. Het transformeren leiden tot onvoldoende verbetering, daarom is verder gegaan met de oorspronkelijke scores (Fields, 2018). Aan de assumpties van sphericiteit en homogeniteit is voldaan.

In Tabel 1 zijn de correlaties en gemiddelden weergegeven. Kijkend naar de gemiddelde scores, scoorde vaders en moeders relatief hoog op mate van controle en positieve discipline. Vaders en moeders scoorde daarentegen relatief laag op negatieve en psychologische discipline.

Uit de correlaties blijkt dat, voor zowel vaders als moeders, de subschalen onderling met elkaar samenhangen, behalve bij vaders voor mate van controle en negatieve discipline. Tussen vaders en moeders onderling hing een hoge mate van controle en positieve discipline samen met een hoge mate van controle en positieve discipline bij vaders. Daarnaast hing een grote mate van negatieve en psychologische discipline bij moeders samen met een hoge mate van negatieve en psychologische discipline bij vaders.

Tabel 1

Correlaties tussen de subschalen van controle voor vaders en moeders (N=697)

	1	2	3	4	5	6	7	M (SD)
1. Mate van controle moeder	-							5.03 (0.55)
2. Positieve discipline moeder	.32**	-						4.73 (0.63)
3. Negatieve discipline moeder	-.17**	-.04	-					2.25 (0.53)
4. Psychologische discipline moeder	-.17**	.02	.84**	-				1.71 (0.55)
5. Mate van controle vader	.25**	.12**	-.03	-.12**	-			4.85 (0.66)
6. Positieve discipline vader	.12**	.29**	-.05	-.10**	.29**	-		4.52 (0.67)
7. Negatieve discipline vader	-.08*	.02	.42**	.27**	-.03	-.04	-	2.34 (0.60)
8. Psychologische discipline vader	-.12**	.03	.25**	.32**	-.15**	-.06	.45**	1.83 (0.61)

* $p < .05$. ** $p < .01$.**Verschillen in ouderlijke controle tussen vaders en moeders en zoons en dochter**

Scores voor moeders en vaders op de subschalen van controle zijn weergegeven in Tabel 2, uitgesplitst tussen zoons en dochters. Er is een significant verschil tussen vaders en moeders gevonden op alle subschalen; mate van controle $F(1, 695) = 43.38$ $p < .01$ $\eta_p^2 = .06$, positieve discipline $F(1, 695) = 49.26$ $p < .01$, $\eta_p^2 = .07$, negatieve discipline $F(1, 695) = 18.18$ $p < .01$ $\eta_p^2 = .03$, psychologische discipline $F(1, 695) = 20.56$ $p < .01$, $\eta_p^2 = .03$. Dit komt overeen met hypothese 1. Er moet wel worden opgemerkt dat de effectgrootte van de gevonden verschillen relatief klein zijn

In tegenstelling tot hypothese 2 is er geen significant verschil aan getroffen tussen zoons en dochters. Dit geldt voor alle subschalen; mate van controle $F(1, 695) = .15$ $p = .70$, positieve discipline $F(1, 695) = 1.85$ $p = .17$, negatieve discipline $F(1, 695) = 3.02$ $p = .08$, psychologische discipline $F(1, 695) = .04$ $p = .84$. Hieruit is op te maken dat ouders geen onderscheid maken tussen zoons en dochters op het gebied van disciplineren.

Tevens is er, in tegenstelling tot hypothese 3, geen significante interactie tussen sekse van de ouder en het kind gevonden voor alle subschalen van controle; mate van controle $F(1, 695) =$

.07 $p = .77$, positieve discipline $F(1, 695) = 1.65$ $p = .20$, negatieve discipline $F(1, 695) = 1.81$ $p = .18$, psychologische discipline $F(1, 695) = .81$ $p = .37$.

Tabel 2

Gemiddelden en standaarddeviaties voor de subschalen van controle voor vaders en moeders naar hun zoons en dochters (N=697)

	Zoons (N=337)	Dochters (N=360)	Totaal (N=697)	Pillai's F	η_p^2
	M(SD)	M(SD)	M(SD)		
Mate van controle				43.38 **	.06
Moeder	5.04 (.56)	5.02 (.54)	5.03 (.55)		
Vader	4.86 (.64)	4.85 (.67)	4.85 (.66)		
Positieve discipline				49.26**	.07
Moeder	4.72 (.60)	4.74 (.66)	4.73 (.63)		
Vader	4.48 (.69)	4.57 (.69)	4.52 (.67)		
Negatieve discipline				18.18**	.03
Moeder	2.26 (.52)	2.23 (.54)	2.25 (.53)		
Vader	2.39 (.59)	2.30 (.60)	2.34 (.60)		
Psychologische disciplines				20.56**	.03
Moeder	1.70 (.52)	1.73 (.58)	1.71 (.55)		
Vader	1.84 (.59)	1.82 (.62)	1.83 (.61)		

Note. Range van alle variabelen is 1 – 6.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Discussie

Binnen dit onderzoek is er gekeken naar verschillen tussen vaders en moeders, zoons en dochters en naar een mogelijk interactie-effect tussen sekse van de ouder en sekse van het kind, met betrekking op vier subschalen van disciplineren.

In dit onderzoek is gevonden dat de manier van disciplineren verschilt tussen vaders en moeders. Vaders hanteren meer negatieve en psychologische discipline dan moeders. Moeders hebben een grotere mate van controle en gebruiken meer positieve discipline dan vaders. Dit komt overeen met hypothese één. Deze uitkomsten staan in lijn met eerdere onderzoeken (Chang et al., 2003; Kerr et al., 2004; Mckee et al., 2007; Verhoeven et al., 2010). Moeders nemen het grootste deel van de zorg voor de kinderen op zich (Portegijs, Perez & van den Brakel, 2018). Verder blijken moeders meer betrokken te zijn bij hun kinderen, maken ze meer regels en praten/communiceren ze meer met hun kind dan vaders (Biblaez & Stacey, 2010). Doordat moeders meer tijd doorbrengen met hun kinderen en ze meer regels maken, hebben ze meer de gelegenheid om hun kinderen te disciplineren en daardoor hebben ze hogere mate van controle.

Daarnaast praten ze meer met hun kinderen dan vaders, waardoor de hogere score voor positieve disciplineren is te verklaren. Vaders brengen minder tijd door met hun kinderen, waardoor ze wellicht sneller naar hardhandige strategieën grijpen om ervoor te zorgen dat hun kinderen luisteren. De uitkomsten van dit onderzoek komt niet overeen met al het onderzoek (Hallers-Haalboom et al., 2016, Endendijk et al., 2016). Een mogelijke verklaring hiervoor dat de studie van Hallersboom et al. (2016) data heeft verzameld met behulp van observaties en dat een van de eisen binnen de meta-analyse van Endendijk et al. (2016) was dat het oudergedrag geobserveerd was. Binnen dit onderzoek is er gebruik gemaakt van zelfrapportage, hierdoor kunnen de bevindingen van elkaar afwijken.

In tegenstelling tot hypothese twee is er geen significant verschil gevonden tussen zoons en dochters. Dit spreekt eerder gevonden literatuur deels tegen (Lytton & Romney, 1991; Chang et al., 2003; Mckee et al., 2007; Lysenko, Barker, & Jaffee, 2013), maar komt overeen met andere literatuur (Endendijk et al., 2016). Een deel van de literatuur die vond dat zoons meer negatief gedisciplineerd werden dan dochters, hadden een steekproef waarbij de leeftijd van de kinderen hoger lag dan binnen dit onderzoek. Gedragsproblemen beginnen gemiddeld genomen rond de tijd dat kinderen naar school gaan en ontwikkelen verder door tot de kinderen 14/15 zijn (Ormel et al., 2015). In deze studie hebben de kinderen een gemiddelde leeftijd van 37.56 maanden. Hierdoor is een groot deel nog niet oud genoeg om naar school te gaan en mogelijk de eerste signalen van gedragsproblemen te laten zien. Daarnaast kan het zijn dat ouders genderspecifieke behandeling toepast in andere gebieden, maar niet bij disciplineren. Ouders kunnen andere instructies geven, participeren in andere activiteiten, andere verwachtingen van hun kind hebben, anders behandelen in de mogelijkheden die ze aanmoedigen en presenteren aan hun kind en kan de manier van monitoren en manage van de activiteiten van het kind verschillen (Leaper, 2002).

Tevens is er ook geen interactie-effect gevonden, waardoor hypothese drie ook ontkracht is. Een verklaring hiervoor is ook dat de kinderen binnen dit onderzoek nog te jong zijn om eventuele probleemgedragingen te vertonen en dat er daarom geen interactie-effect gevonden is.

Beperkingen

Dit onderzoek heeft ook een aantal beperkingen. Als eerste voldeed dit onderzoek niet aan de assumptie van normaalverdeling. Het transformeren van de data was niet voldoende effectief en daarom is de ruwe data gebruikt. Hierdoor zijn de resultaten niet generaliseerbaar.

R. MUSKENS

Ten tweede was de steekproef niet representatief, vanwege het opleidingsniveau en de etniciteit van de ouders. De steekproef bestond voornamelijk uit Nederlandse gezinnen met hoogopgeleiden ouders. De uitkomsten van een vergelijkbaar onderzoek in een populatie met een andere culturele achtergrond kunnen anders zijn. Zo hangt het zijn van een minderheden familie samen met een lage sociaaleconomische status. Beide van deze variabelen voorspellen een lagere ouderlijke gevoeligheid (Mesman, van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, 2012). Ook gaven Turkse immigranten moeders minder steun en minder duidelijke instructies, waren ze meer intrusief en minder autoritatief met hun disciplineringsstrategieën dan Nederlandse moeders (Yaman, Mesman, van IJzendoorn, Bakermans-Kranenburg & Linting 2010). Tevens is een lage sociaaleconomische status gerelateerd aan meer psychologische stress, wat weer gerelateerd is aan een minder positieve opvoeding (Emmen, Malda, Mesman, van IJzendoorn, Prevoo & Yeniad, 2013). Ondanks dat deze studies niet hebben gekeken naar vaders, geven ze wel een duidelijk beeld dat disciplineringsstrategieën anders gaat in onder andere Turkse gezinnen. Een vervolgonderzoek zou gebruik moeten maken van een meer diverse steekproef, waarbij voornamelijk meer verschillende culturele achtergronden naar mee doen. Om de generaliseerbaarheid van het onderzoek nog meer te vergroten, kan vervolgonderzoek ook andere gezinssamenstelling mee nemen in het onderzoek. Alleenstaande ouders of ouderkoppels van hetzelfde geslacht waren in dit onderzoek uitgesloten.

Een volgende beperking is het feit dat er gebruik is gemaakt van zelfrapportage. Bij het gebruik van zelfrapportage is er een kans op sociaal wenselijke antwoorden. De Social Desirability scale kan gebruikt worden om sociaal wenselijke antwoorden op te sporen, te verklaren en te corrigeren. Van de 14275 onderzoek met zelfrapportage vragenlijsten maakte maar 0.2% gebruik van deze methode. Van deze onderzoeken werd bij 43% van de gevallen gevonden dat sociaal wenselijke antwoorden de resultaten beïnvloedden (van de Mortel, 2008). Om het bij vervolgonderzoek de kans te verkleinen dat sociaal wenselijke antwoorden de resultaten beïnvloeden, kan er gebruikt gemaakt worden van de Social Desirability scale. Een andere optie is om naast het gebruik van zelfrapportage vragenlijsten ook gebruik te maken van observaties.

Conclusie

Er zijn geen verschillen gevonden tussen ouderlijke disciplineringsstrategieën bij zoons en dochters. Daarnaast is er ook geen interactie-effect gevonden met de sekse van de ouder en sekse van het

kind. Tussen vaders en moeders zijn wel verschillen gevonden met betrekking tot ouderlijke disciplinering. Vaders maken meer gebruik van negatieve en psychologische disciplinering dan moeders.

Dit onderzoek draagt bij aan de wetenschappelijke kennis over dit onderwerp. Het onderzoek laat zien dat er een verschil is tussen de manier van disciplinering van vaders en moeders. Voor de praktijk zijn deze uitkomsten van belang, omdat interventies nu nog veelal gericht zijn op moeders. Nu blijkt dat vaders meer gebruik maken van negatieve en psychologische disciplinering dan moeders en deze manier van disciplinering gevolgen kan hebben voor de ontwikkeling van het kind, is het belangrijk om interventies te creëren voor deze doelgroep.

Literatuurlijst

- Biblarz, T. J., & Stacey, J. (2010). How does the gender of parents matter?. *Journal of marriage and family*, 72(1), 3-22. Verkregen van <https://www.jstor.org>
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K. A., & McBride-Chang, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. *Journal of family psychology*, 17(4), 598. doi: 10.1037/0893-3200.17.4.598
- Durrant, J.E., & Ensom, R. (2012). Physical punishment of children: lessons from 20 years of research. *CMAJ*, 184(12), 1373-1377. doi: 10.1503/cmaj.121070
- Emmen, R. A., Malda, M., Mesman, J., van IJzendoorn, M. H., Prevoe, M. J., & Yeniad, N. (2013). Socioeconomic status and parenting in ethnic minority families: Testing a minority family stress model. *Journal of Family Psychology*, 27(6), 896. doi:10.1037/a0034693
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Mesman, J. (2016). Gender-differentiated parenting revisited: Meta-analysis reveals very few differences in parental control of boys and girls. *PLoS One*, 11(7), e0159193. doi:10.1371/journal.pone.0159193
- Feldman, R., & Klein, P. S. (2003). Toddlers' self-regulated compliance to mothers, caregivers, and fathers: implications for theories of socialization. *Developmental psychology*, 39(4), 680. doi:10.1037/0012-1649.39.4.680
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage
- Gershoff, E. T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviors and experiences: a meta-analytic and theoretical review. *Psychological bulletin*, 128(4), 539. doi:10.1037//0033-2909.128.4.539
- Hallers-Haalboom, E. T., Groeneveld, M. G., van Berkel, S. R., Endendijk, J. J., van der Pol, L. D., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Mesman, J. (2016). Wait until your mother gets home! mothers' and fathers' discipline strategies. *Social Development*, 25(1), 82-98. doi:10.1111/sode.12130
- Kerr, D. C., Lopez, N. L., Olson, S. L., & Sameroff, A. J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *Journal of abnormal child psychology*, 32(4), 369-383. doi:0091-0627/04/0800-0369/0

- Leaper, C. (2002). Parenting girls and boys. In M.H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting Volume 1 Children and Parenting* (pp. 189-225). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- Lundberg, S. (2005). Sons, daughters, and parental behaviour. *Oxford Review of Economic Policy*, 21(3), 340-356. doi:10.1093/oxrep/gri020
- Lysenko, L. J., Barker, E. D., & Jaffee, S. R. (2013). Sex differences in the relationship between harsh discipline and conduct problems. *Social Development*, 22(1), 197-214. doi: 10.1111/sode.12002
- Lytton, H., & Romney, D. M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: A meta analysis. *Psychological bulletin*, 109(2), 267. doi: 0033-2909/91/\$3.00
- Maume, D. J. (2011). Reconsidering the temporal increase in fathers' time with children. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(3), 411-423. doi:10.1007/s10834-010-9227-y
- McKee, L., Roland, E., Coffelt, N., Olson, A. L., Forehand, R., Massari, C., ... & Zens, M. S. (2007). Harsh discipline and child problem behaviors: The roles of positive parenting and gender. *Journal of Family Violence*, 22(4), 187-196. doi:10.1007/s10896-007-9070-6
- Mesman, J., van IJzendoorn, M. H., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2012). Unequal in opportunity, equal in process: Parental sensitivity promotes positive child development in ethnic minority families. *Child Development Perspectives*, 6(3), 239-250. doi:10.1111/j.1750-8606.2011.00223.x
- van de Mortel, T.F. (2008) 'Faking it: social desirability response bias in self-report research., *Australian Journal of Advanced Nursing*, 25(4), 40-48. Verkregen van www.ajan.com.au
- Ormel, J., Raven, D., Van Oort, F., Hartman, C. A., Reijneveld, S. A., Veenstra, R., ... & Oldehinkel, A. J. (2015). Mental health in Dutch adolescents: a TRAILS report on prevalence, severity, age of onset, continuity and co-morbidity of DSM disorders. *Psychological Medicine*, 45(2), 345-360. doi: :10.1017/S0033291714001469
- Portegijs (SCP), W., S.A. Perez (CBS) en M. van den Brakel (CBS) (2018). Wie zorgt er voor de kinderen?. In: Emancipatiemonitor: 2018. Verkregen op 18 maart 2019 via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2018/wie-zorgt-er-voor-de-kinderen>
- Raley, S., & Bianchi, S. (2006). Sons, daughters, and family processes: Does gender of children matter?. *Annu. Rev. Sociol.*, 32, 401-421. doi:10.1146/annurev.soc.32.061604.123106

- Regalado, M., Sareen, H., Inkelas, M., Wissow, L. S., & Halfon, N. (2004). Parents' discipline of young children: Results from the National Survey of Early Childhood Health. *Pediatrics*, *113*(Supplement 5), 1952-1958. Verkregen via <https://www.aappublications.org/news>
- Smith, A. B. (2004). How do infants and toddlers learn the rules? Family discipline and young children. *International Journal of Early Childhood*, *36*(2), 27-41
doi:10.1007/bf03168198
- Thor (CBS), J. van, W. Portegijs (SCP) en B. Hermans (CBS) (2018). Gaan vrouwen steeds meer werken?. In: Emancipatiemonitor: 2018. Verkregen op 18 maart 2019 via <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2018/gaan-vrouwen-steeds-meer-werken>
- Verhoeven, M., Deković, M., Bodden, D., & van Baar, A. L. (2017). Development and initial validation of the comprehensive early childhood parenting questionnaire (CECPAQ) for parents of 1–4 year-olds. *European Journal of Developmental Psychology*, *14*(2), 233-247. doi:10.1080/17405629.2016.1182017
- Verhoeven, M., Junger, M., van Aken, C., Deković, M., & van Aken, M. A. (2010). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *31*(1), 93-105. doi:10.1016/j.appdev.2009.09.002
- Wissow, L. (2002). Child Discipline in the First Three Years of Life. In N. Halfon, K. McLearn, & M. Schuster (Eds.), *Child Rearing in America: Challenges Facing Parents with Young Children* (pp. 146-177). Cambridge: Cambridge University Press.
doi:10.1017/CBO9780511499753.006
- Yaman, A., Mesman, J., van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Linting, M. (2010). Parenting in an individualistic culture with a collectivistic cultural background: The case of Turkish immigrant families with toddlers in the Netherlands. *Journal of Child and Family Studies*, *19*(5), 617-628. doi: 10.1007/s10826-009-9346-y